

πόλει, τῶν τε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὄντων, ἐξηρημένης τῆς ἀγιοτάτης ἐκκλησίας τῆς βασιλίδος πόλεως, κτήσιν ἔχοι πολλοῖς δημοσίοις τελέμασι βεβαρωμένην, ἐξ ἧς ὁδὲμα εἰσάγεται πρόσδος τῷ εὐαγεί οἴκῳ, ἄδειαν παρέχομεν τοῖς τοῦ αὐτοῦ εὐαγοῦς οἴκου διοικηταῖς, τὴν τοιαύτην κτήσιν ἐκποιεῖν ²⁾ ἐν οἰωδήποτε τρόπον βουληθέντες, πρὸς τὸ λυσιτελεῖν τοῦ αὐτοῦ εὐαγοῦς οἴκου· ὑπομνημάτων δηλαδὴ καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐκποίησει πρυττωμένων παρ' ἐκείνοις, ἅφ' ὧν οἱ διοικηταῖ τῶν τοιοῦτων τόπων προβάλλονται ἢ χειροτονοῦνται· καὶ ὁμνόντων ἐπὶ τῶν ἁγίων γραφῶν τῶν προσοτιῶν τοῦ τοιοῦτου εὐαγοῦς οἴκου καὶ τοῦ πλείονος μέρους τῶν ἐν αὐτῷ λειτουργούντων, ὡς οὐδὲ κατὰ προσδοσίαν, οὐδὲ πρὸς χάριν ἢ οἰανδήποτε περιγραφὴν ἢ ἐκποίησιν γίνεται, ἀλλὰ διὰ τὸ φυλαχθῆναι τὸ ἀβλαβὲς τῷ αὐτῷ εὐαγεί οἴκῳ· τοῖς δὲ οἰκονόμοις καὶ διοικηταῖς καὶ χαρτοπλακίοις τῶν ὁποδηῶν ὄντων εὐαγῶν οἴκων, καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσι τε καὶ παισὶν ³⁾ καὶ τοῖς ἄλλοις, τοῖς ἢ κατὰ γένος ἢ κατὰ γαμικὸν δίκαιον αὐτοῖς συναπιούμενοις, μισθώσεως ἢ ἐμφυτεύσεως ἢ ἀγορασίας ἢ ὑποθήκας πραγμάτων ἀκινήτων τοῖς αὐτοῖς εὐαγεί οἴκοις προσερχόντων ὑπεισιέναι, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ παρενθέντων προσώπων ⁴⁾, κατὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ὄσιν, ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ποιναῖς ἀπαγορεύομεν.

ι. Εἰ ⁵⁾ δέ τις ἢ μισθωτὴς ἢ ἐμφυτευτὴς πράγματος διαφέροντος ἢ τῇ ἀγιοτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἢ ἑτέρῳ εὐαγεί οἴκῳ ἐν οἰωδήποτε τόπῳ τῆς ἡμετέρας πολιτείας κειμένῳ ἢ χεῖρον ποιήσει τὸ πρᾶγμα, ἢ ἐλαβεν, ἢ μετὰ ταῦτα λάβῃ, ἢ ἐπὶ διετίαν μὴ καταβάλλῃ τὸν παρ' αὐτοῦ ὁμολογηθέντα ἐμφυτευτικὸν ἢ μισθωτικὸν κανόνα, διδόμενον ἄδειαν τῷ εὐαγεί οἴκῳ, ἐξ ὃν ἢ μισθωσις ἢ ἢ ἐμφυτεύσεως γέγονε, καὶ τὰ ὑφειλόμενα τούτῳ ἐπὲρ τοῦ προλαβόντος χρόνου καὶ τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν τοῦ μισθωθέντος ἢ τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος ἀπαιτεῖν καὶ ἐκβάλλειν τῆς ἐμφυτεύσεως ἢ τοῦ μισθώσεως, μὴ δυνάμενον περὶ ἐμπονημάτων ἀγορῆν εἶναι κατὰ τῶν εὐαγῶν οἴκων κινεῖν. εἰ δὲ μὴ βουλόμενοι οἱ ἰούτων διοικηταὶ ἐκβαλεῖν τοῦτον, ἀπαιτεῖσθαι μὲν αὐτὸν παρακελευόμεθα, ἄλλο ἐκ τῆς μισθώσεως ἢ τοῦ ἐμφυτεύσεως ἐποφείλειν γινώσκειται· μέχρι δὲ τὸν ὁρισθέντα χρόνον περαιώσει, τὸ δεδομένον αὐτῷ πρᾶγμα κρατεῖν αὐτὸν καὶ τὰ συνδόμενα διδόναι· εἰ δὲ ἀπογένοι, ἄδειαν παρέχομεν τοῖς προσεστῶσι τῶν εὐαγῶν τόπων, τὸ ἀξίμιον τοῖς εὐαγεί οἴκοις ἐκ τῶν ἐξείνων πραγμάτων περιποιεῖν· μὴ δυνάμενον μηδὲ ἐνταῦθα μηδὲ ⁶⁾ περὶ ἐμπονημάτων τι προστιθέναι.

μισθωτῆς] Μένωρο ⁷⁾ τῆς ζ'. νεαροῦ. καὶ μὴ ἐναρπασθῆ σοι τὸ κείμενον ἐν τῷ α'. βιβ. τοῦ κώδικος, πτ. δ'. διατ. λβ'. καὶ βιβ. δ'. πτ. ξξ'. διατ. β'.

ἐπὶ διετίαν] Τότε δεῖ ἐξεῖσθαι τὸν ἐμφυτευόμενον βιβ. κ'. πτ. β'. κεφ. ε'.

ιι. Ταῖς δὲ ἀγιοτάταις ἐκκλησίαις Ὀδύσσοϋ ⁸⁾ καὶ Τομίου τῶν πόλεων ἐπιτρέπομεν ἐκποιεῖν πρᾶγματα ἀκίνητα ἐπὲρ τῆς ἀρχαιολογίας ἀναρρώσεως· πλὴν εἰ μὴ ἐπὶ ταύτῃ τῇ αἰρέσει κτήσεις τινὲς αὐταῖς ἐδόθησαν, ἐφ' ᾧ κατὰ μηδένα τρόπον ταύτας ἐκποιεῖσθαι. καὶ τοῦτο δὲ συγχωροῦμεν, ὥστε κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἀγιοτάτην ἐκκλησίαν ἄδειαν ἔχειν, τοὺς οἴκους

sitis, excepta sanctissima magna Ecclesia regiae urbis, possessionem habeat multis publicis tributis onerata, ex qua nullus redivit venerabili domui prove-niat, facultatem concedimus eiusdem venerabilis do-mus administratoribus, possessionem talem, quocun-que modo voluerint, ad utilitatem eiusdem venerabilis do-mus alienandi: monumentis scilicet et in tali aliena-tione apud illos conficiendis, a quibus administratores talium locorum promoventur aut creantur: et iuran-tibus in sacras scripturas venerabilis illius domus prae-fectis et maiore parte eorum, qui in ea ministeria obeunt, neque per proditorem, neque ad gratiam aut quaecun-que circumscriptionem alienationem fieri, sed eam ob causam, ut venerabili illi domui indem-nitas servetur. Oeconomus autem et administratores et Chartularios venerabilium domuum ubicun-que existitium, et parentes eorum et liberos reliquosque, qui vel cognatione vel affinitatis iure illis iuncti sunt, locationes vel emphyteuses vel venditiones vel hypothe-cas rerum immobilium ad easdem venerabiles domus pertinentium celebrare, vel per se, vel per personam interpositam, sicut et illos, qui in regia urbe sunt, sub iisdem poenis prohibemus.

X. Si vero quis vel locator vel emphyteuta rei vel ad sanctissimam magnam Ecclesiam vel aliam venerabilem domum in quocun-que reipublicae nostrae loco sitam pertinentis, vel deteriorem reddat rem, quam vel accepit vel posthaec accepturus est, vel per biennium emphyteuticum vel locationis canonem a se promissum non solvat, potestatem venerabili domui, a qua locatio vel emphyteusis celebrata est, concedimus, ut ea, quae illi pro praeterito tempore debentur, veteremque statum rei locatae vel in emphyteusin datae exigat, et emphyteusi vel locatione eum deiciat, de meliorationibus actionem quandam adversus venerabiles domos movere non valentem. Si vero administratores earum nolint eum eicere, imperamus, ut ab eo exigantur, quae ex locatione vel emphyteusi debere intelligitur: tandiu autem, donec tempus definitum praeterierit, rem datam retineat et promissa praestet. Si nolit, licentiam praebemus venerabilium locorum praepositis, ut indemnitate venerabilibus domibus ex bonis eius praestari eurent, non valente eo, neque hic de meliorationibus aliquid proponere.

conductor] Memineris Nov. 7. et ne adversetur tibi, quod dicitur lib. 1. Codicis tit. 4. const. 32. et lib. 4. tit. 66. const. 2.

per biennium] Tunc expelli emphyteutam oportet: lib. 20. tit. 2. cap. 5.

XI. Sanctissimis vero Ecclesiis Odessi et Tomios urbium ad redemptionem captivorum res immobiles alienare permittimus, nisi ea conditione possessiones quaedam illis datae sint, ut nullo modo cae alienentur. Hoc quoque concedimus, ut sanctissima Hierosolymorum Ecclesia facultatem habeat, domus ad se pertinentes et in sancta urbe sitas vendendi, non minore

g) Syn. ἐξῆς. Legendum ἐξ ἧς. z) Hactenus Synopsis. Quae sequuntur ἐν οἰωδήποτε τρόπον βουληθέντες — φυλαχθῆναι τὸ ἀβλαβὲς τῷ αὐτῷ εὐαγεί οἴκῳ in Synopsis desunt. Sed inde a τοῖς δὲ οἰκονόμοις usque ad finem Synopsis reliqua habet. a) Syn. πασι. b) προσώπων in Syn. deest. Leucl. ad marg. addidit. c) Epitome hui. capit. apud Theod. qui dicit esse cap. 16. hui. tit. d) Sic Cod. Coisl. Sed alterum μηδὲ prorsus supervacaneum est. e) Haec scholia habet Fabr. nec vero Cod. Coisl. f) In textu Novellae in nostris editionibus recte est Ὀδύσσοϋ. Theod. hui. capit. praebet brevem epitomen, et dicit, id esse cap. 18. 19. 20. hui. tit. et lib. Basilicorum.

τοὺς αὐτῆ προσήκοντας καὶ κειμένους ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει πιπράσκων, μὴ ἐπ' ἑλάττω τιμήματι, ἢ περὶ ἐκ τῶν ἐνοικίων αὐτῶν ἐπὶ πενήκοντα ἐνιαυτοὺς συνάγεται, ὥστε ἐκ τῆς τούτων τιμῆς ἄλλην πρόσοδον καλλίονα ὠρεῖσθαι. εἰ δὲ τινες οἰωδῆποτε εὐαγεῖ οἴκῳ, εἴτε ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, εἴτε ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κειμένῳ ἀπόρους κτήσεις δωρήσονται ἢ πωλήσουσιν ἢ ἄλλῳ τρόπῳ πιπράσκωσιν ἢ καταλείψωσι^{g)}, κελύμεν ὑπὲρ τῶν τοιοῦτων πραγμάτων μηδεμίαν βλάβην ἐπομένειν τὸν εὐαγῆ οἶκον, εἰς ὃν ἡ τοιαύτη κτήσις περιήλθεν, ἢ δὴ^{h)} δημοσίῳ ὀνόματι ἢ ἄλλης οἰασδῆποτε αἰτίας χάριν βαρύνεσθαι, ἀλλ' ἅπαν τὸ τοιοῦτον βάρος εἰς τοὺς δεδωκότας καὶ τοὺς αὐτῶν κληρονόμους ἐπιπέσει καὶ ἀποκαταστήσιν ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ πᾶσαν ζημίαν ἐκ τοιαύτης αἰτίας αὐτῷ συμβαινουσαν. εἰ δὲ καὶ τοιοῦτος δόλος ἐν τῷ πράγματι παρακολουθήσῃ, ὥστε καὶ τινα ζημίαν ὑπὲρ τούτου τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ δοθῆναι, καὶ ταῦτα κελύμεν εἰς ἴδιον κέρδος αὐτὸν τὸν εὐαγῆ οἶκον ἔχειν· τὰ ἅπαντα δὲ πράγματα, τῷ δεδωκότι καὶ τοῖς αὐτοῦ κληρονόμοις παντὶ τρόπῳ ἀποκαταστήσῃ. §. α. Πρὸς τοῦτοις κελύμεν, ὥστε μηδεμίαν ἀνάγκην ταῖς ἀγιοτάταις ἐκκλησίαις ἢ τοῖς ἄλλοις εὐαγεῖσι τόποις ἐν τῇ βασιλίδι πόλει καὶ ἐν πάσαις ταῖς τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἐπαρχίαις κειμένοις ἐπάγεσθαι, κτήσεις ἀπόρους ἢ εὐπόρους ὅπουδῆποτε κειμένας ὠρεῖσθαι, ἵνα μὴ εὐρεθῶσι διὰ ταύτην τὴν πρόφασιν καί, ὡς ἔχουσιν, ἀπολλύντες ἢ χρεῖσιν ἐνεχόμενοι. εἰ δὲ τις βουληθεῖ τὸ πρῶτον ἀκίνητον ὀνόματι χρῆσεως λαβεῖν παρὰ τινος τῶν εἰρημένων εὐαγῶν οἴκων, καθὰ καὶ ἀνωτέρω περὶ τῶν εὐαγῶν οἴκων τῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει κειμένων διετυπώσαμεν, μὴ ἄλλως τοῦτο λαμβανέτω, εἰ μὴ ἕτερον εὐθὺς πρῶτον δεσποτείας δικαίῳ παρᾶσχη τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ, ἔξ ὃδὸ τὸ αὐτὸ πρῶτονⁱ⁾, ὅπερ αὐτῷ δίδεται καὶ μὴ πλείοσι τελέμασι βεβαρημένον· ὥστε μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν ἢ τὸν χρόνον, ἐφ' ὃν ἡ δόσις τῆς χρῆσεως συνήρσε, μὴ ὑπερβαίνοντα δηλαδὴ τὴν τοῦ λαμβάνοντος ζωὴν, ἐκότερον πρῶτον ἐν ἀκεραίῳ κατὰ δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν εἰς τὸν αὐτὸν εὐαγῆ οἶκον περιελθεῖν· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀκινήτων πραγμάτων ἐκελεύσαμεν.

Nov. 120. *cap. 10.* ββ'. Περὶ^{k)} δὲ τῶν ἐροῶν σκευῶν τῶν διαφερόντων τῇ αὐτῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλίδος πόλεως ἢ τοῖς ἄλλοις ἐκκλησίαις οἴκοις ἐν οἰωδῆποτε τόπῳ τῆς ἡμετέρας πολιτείας κειμένοις γενικῶς διατυπώμεν, ὥστε μὴ ἄλλως ταῦτα πιπράσκεσθαι ἢ ὑποτίθεσθαι, εἰ μὴ ὑπὲρ τῆς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρώσεως. εἰ δὲ πλείονα σκευὴ ἐν τινὶ τῶν μνημονευθέντων εὐαγῶν οἴκων εἴη, εἰς μηδεμίαν ἀναγκάσαν χρῆσιν ποιοῦντα, καὶ συμβῆ, τὸν τοιοῦτον εὐαγῆ τόπον χρεῖσιν βαρύνεσθαι, καὶ οὐκ ἔστω ἄλλα κινήτα πράγματα, ἔξ ὧν ὀφείλει τὰ πράγματα ἀποδοθῆναι, ἄδειαν αὐτοῖς δίδομεν, πράξεως ὑπομνημάτων, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, συνισταμένης, τὰ εὐρεθόμενα περιττὰ σκευὴ ἢ ἄλλοις εὐαγεῖσι οἴκοις χρεῖαν ἔχουσιν πωλεῖν ἢ χωνεῖν ἢ ὁμοίως πιπράσκειν καὶ τὴν αὐτῶν τιμὴν εἰς τὸ χρεὸς παρέχειν, ὥστε μὴ τὰ ἀκίνητα πράγματα ἐπιορεῖσθαι.

Nov. 120. *cap. 11.* γγ'.^{l)} Εἰ δὲ παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῶν τῷ παρόντι νόμῳ συνάλλαγμα τι γένηται ἐπὶ τοῖς διαφερόσιν πράγμασι κινήτοις τε καὶ ἀκινήτοις ἐν τῶν εἰρημένων εὐαγῶν οἴκων, ἀναδίδουσα μὲν τῇ αὐτῇ ἀγιοτάτῃ εκ-

tamen pretio, quam ex pensionibus earum quinquaginta annis colligitur, ut ex earum pretio alius melior reditus ematur. Si quidam cuicumque venerabili domo, sive in regia urbe, sive in provinciis sitae steriles possessiones donent vel vendant vel alio modo praebeant vel relinquunt, imperamus, ut earum rerum nomine nullum damnum venerabilis domus sustineat, ad quam talis possessio pervenit, vel publicorum tributorum nomine vel ob aliam quameunque causam oneretur: sed ut omne eiusmodi onus ad eos, qui dederunt, eorumque heredes redeat, utque hi ex sua substantia omne damnum venerabili domui ex tali causa illatum resarciant. Si talis etiam dolus hac in re commissus fuerit, ut pro eo etiam pecunia quaedam domui venerabili data sit, praecipimus, ut haec quoque venerabilis domus sui lueri causa habeat: res vero steriles illi, qui dedit, eiusque heredibus omnimodo restituantur. §. I. Ad haec imperamus, ut nulla necessitas sanctissimis Ecclesiis reliquisque venerabilibus locis in regia urbe et in omnibus reipublicae nostrae provinciis sitis inferatur, steriles possessiones vel fertiles ubicunque sitas emendi, ne hoc praetextu eas, quas habent, amittant, vel debitis constringantur. Si quis autem rem immobilem velit usufructus nomine ab aliqua dictarum venerabilium domuum accipere, quemadmodum et supra de venerabilibus domibus in regia urbe sitis disposuimus, non aliter eam accipiat, quam si aliam statim rem domini iure venerabili domui, a qua rem accepit, quae ei data est, praebeat pluribus tributis non oneratam: ut post mortem eius vel tempus, in quod usufructus concessio placuit, vitam tamen accipientis non excedens, utraque res in solidum quoad dominium et quoad usufructum ad eandem sacram domum perveniat. Atque haec quidem de rebus immobilibus praecipimus.

XII. De sacris autem vasis, quae ad eandem sanctissimam magnam Ecclesiam regiae urbis vel alia oratoria in quocunque reipublicae nostrae loco sita pertinent, generaliter disponimus, ne aliter ea vendantur vel oppignarentur, quam pro captivorum redemptione. Si vero plura vasa in quadam dictarum sacrarum domuum sint, ad nullum necessarium usum pertinentia, et venerabilem illum locum debitis gravari contingat, neque aliae res mobiles adsint, ex quibus debita solvi debeant, facultatem illis concedimus, actis, ut supra dictum est, intervenientibus, vasa, quae superflua reperiuntur, vel aliis venerabilibus domibus, quae illis indigent, vendendi vel conflandi vel similiter vendendi, eorumque pretium in debitum expendendi, ne res immobiles alienentur.

XIII. Si adversus ea, quae hac lege a nobis sancta sunt, contractus quidam de rebus mobilibus et immobilibus ad unam ex dictis sacris domibus pertinentibus celebretur, sanctissimae quidem Ecclesiae

g) Sic Cod. Coisl. Repourem in omnibus his quatuor verbis coniunctivum et legerem δωρήσονται — πωλήσουσιν — παράσχωσιν — καταλείψωσι. h) Sic Cod. Coisl. leg. ἢ. i) Hic nonnulla in Cod. Coisl. deesse docet graecus huius Novellae textus. Desunt λαμβάνει, ποσάντην ἔχον πρόσοδον, ὅποσην ἔχει τὸ πρῶτον, ὅπερ ν. τ. λ. k) Epitome hui. capit. apud Theod. qui dicit esse cap. 21. et 22. hui. tit. l) Epitomen huius capituli habet Theod. Est apud eum cap. 22. hui. tit. et libr. Basilicorum.

κλησία ἦτοι τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ τὸ πρῶγμα, ἐφ' ᾧ τοιοῦτό τι παρηκολούθησε μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν. μενέτω δὲ παρ' αὐτῆ καὶ τὸ τίμημα, τὸ ἀντιδῶρον ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμείβεως ἢ ἄλλης οἰασῶν αἰτίας αὐτῷ διδόμενον. εἰ δὲ ἐμφυτεύσεις παραγείη παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῶν, ἀναδίδοσθαι τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἢ τοῖς εὐαγέσι τόποις τὸ αὐτὸ πρῶγμα κελούμεν καὶ τὸν ἐμφυτευτὴν τὸ πάκτον τελεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν συμβολαίων. εἰ δὲ δωρηθεῖη πρῶγμα ἐκκλησιαστικὸν ἢ ἑτέρον εὐαγῶς οἴκου, καὶ τὸ αὐτὸ ἀναδίδοσθαι τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἢ τοῖς ἄλλοις εὐαγέσι τόποις μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν καὶ τοσοῦτον ἕτερον, ὅσου ἄξιόν ἐστι τὸ αὐτὸ πρῶγμα. εἰ δὲ ὑποθήκη παρὰ ταῦτα δοθῆη, ὃ δανειστῆς τὸ ἐποφειλόμενον ἀπολλύτω καὶ τὸ αὐτὸ πρῶγμα τῷ εὐαγεῖ τόπῳ ἀποδιδότω· τῶν συμβολαιογράφων τῶν θαρρούντων, παρὰ τὸνδε ἡμῶν τὸν νόμον τοιοῦτοις ὑπογραφεῖν συμβολαίοις, διηγεκεῖ ἔξοριον καταδικαζομένων. εἰ δὲ τι πρὸ τούτου τοῦ νόμου κατὰ τὰς παλαιὰς διατάξεις γέγονεν, κελούμεν, τοῦτο πᾶσι τρόποις τὴν ἰδίαν ἔχειν ἰσχύν. πάντα δέ, ὅσα παρὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους γέγονεν, ἀνατραπῆναι θεσπίζομεν, καὶ τὰ πρῶγματα τὰ παρὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν δεδομένα τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις ἀναδίδοσθαι· τοῦ δὲ λοιποῦ κατὰ τὸν παρόντα πάντα γίνεσθαι διατυποῦμεν, σχολαζουσῶν μετὰ ταῦτα πῶσάν τῶν ἄλλων διατάξεων τῶν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις θέμασι πρώην φοιτησῶν.

ιδ'. ^ο Ὅτι ^μ τρία ἔτη δεῖ ἀναμεῖναι τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ ἐμφυτευτοῦ· περὶ γὰρ ἰδιωτικῶν παρανομικῶν καὶ οὐχὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐμφυτεύσεων διαλέγεται.

ιε'. ^ν Μὴ παρεχέσθω ἄπορος κτήσις εἰς εὐαγέις οἴκους, ἀλλὰ καὶ ἀξήμιοι μινάτωσαν· τούτου χάριν καὶ εἰ ἔδωκάν τι, ἀναλαμβάνετωσαν αὐτό, ἀναδιδόντες τὴν ἄπορον κτήσιν.

ισ'. ^ο Πᾶσα ἀγωγή προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ, εἴτε προσωπικῇ εἴτε ὑποθηκαίᾳ ^ρ ἐστίν, οὐχ ὑπερβαίνει τὰ τεσσαράκοντα ἔτη. τῶν ἀρμοζουσῶν ἐκάστῳ οἴκῳ τοιοῦτῳ εὐαγεῖ προσκαίρων παραγραφῶν φυλαττουσῶν μενέτωγε τοὺς οἰκείους χρόνους.

TITULUS Γ'.

Περὶ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ προνομίων αὐτῶν ^ρ).

α'. Περὶ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ προνομίων καὶ ἄλλων κεφαλαίων εἰς τὰς ἀγιωτάτας ἐκκλησίας καὶ τοὺς λοιποὺς σεβασμίους οἴκους ^ρ ὁρῶντων τὸν παρόντα νόμον προσφέρομεν ^σ).

β'. ^τ Θεσπίζομεν τοίνυν, τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἀγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἀγίων ἐπὶ συνόδιον ἐκτεθέντας ἢ βεβαυθέντας, τουτέστι τῆς ἐν Νικαίᾳ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτώ πατέρων ^υ), καὶ ἢν Ἄρειος ὁ τῆς μαρίας ἐπιώνυμος ἀνεθεματίσθη ^φ).

m) Hoc caput exhibet Fabrotus numero cap. 17. Cod. Coisl. non habet. n) Etiam hoc caput Fabrotus solus habet numero cap. 18. In Cod. Coisl. deest. o) Hoc caput et Cod. Coisl. habet et Fabr. hic numero cap. 23. Etiam Theod. habet totum caput, apud quem est 23. hui. tit. p) Theod. ὑποθηκαίος. q) Hanc inscriptionem habet Cod. Coisl. nec vero Fabrotus. Theod. eandem habet, omisso verbo αὐτῶν. r) καὶ τοὺς λοιπ. σεβ. οἴκ. habet Cod. Coisl. Desunt apud Fabr. s) Sic Cod. Coisl. Fabr. προσφέρομεν. t) Theod. fere iisdem verbis hoc cap. exhibet, quod eo auctore est pars cap. I. hui. tit. u) πατέρων Fabr. deest in Cod. Coisl. et apud Theod. v) Fabr. et Cod. Coisl. ἀναθεματίσθη. Sed augmentum deesse non potest.

seu venerabili domui res, in qua tale quid accidit, cum fructibus medii temporis reddatur: maneat vero apud eam et pretium, remuneratio vel quod permutationis vel alius cuiuscunque causae nomine illi datum est. Si emphyteusis adversus ea, quae a nobis sanctissimae Ecclesiae vel venerabilibus locis ipsa res reddatur, et emphyteuta secundum tenorem instrumentorum emphyteuticariorum pactum impleat. Si vero res ecclesiastica vel alterius venerabilis domus donata sit, etiam haec sanctissimae Ecclesiae et reliquis venerabilibus locis cum fructibus medii temporis et alterum tantum pretii illius rei reddatur. Si hypotheca adversus haec data sit, creditor debitum perdat eandemque rem venerabili loco reddat: tabellionibus, qui contra hanc legem nostram eiusmodi instrumentis inservire audent, perpetuo exilio multandis. Si quid ante hanc legem secundum veteres constitutiones factum est, id omnibus modis vim suam habere iubemus. Omnia autem, quae contra veteres leges facta sunt, everti sancimus, et res contra tenorem illarum datas venerabilibus domibus reddi. In futurum autem omnia secundum praesentem legem fieri iubemus, cessantibus posthac omnibus constitutionibus, quae de eiusmodi casibus prius emissae sunt.

XIV. Tres annos sustinenda est mora emphyteutae: disserit enim de privatis paganis, non etiam de ecclesiasticis emphyteusibus. L. 2. C. IV. 66.

XV. Sterilis possessio venerabilibus domibus non praebatur, et praeterea indemnes maneat: et si eam ob causam aliquid dederint, recipiant hoc et reddant sterilem possessionem. Nov. 7. cap. 12.

XVI. Omnis actio, quae venerabili domui competit, sive personalis, sive hypothecaria sit, quadraginta annos non excedit: exceptionibus temporalibus tamen cuivis tali domui venerabili competentibus sua tempora servantibus. Nov. III. cap. 1. et Nov. I31. cap. 6.

TITULUS III.

De ecclesiasticis canonibus et privilegiis eorum.

I. De ecclesiasticis canonibus et privilegiis et aliis capitibus ad sanctissimas Ecclesias reliquosque venerabiles domus pertinentibus praesentem ferimus legem. Nov. I31. praef.

II. Sancimus igitur, ut vim legum obtineant sacrae ecclesiasticae regulae, quae a sanctis septem Synodis expositae vel confirmatae sunt, hoc est, a Nicaena trecentorum decem et octo patrum, in qua Arius a furore cognominatus, condemnatus est: et Nov. I31. cap. 1.

καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων ἑκατὸν πενή-
 ζοντι πατέρων, ἕφ' ὧν ὁ πνευματομήχος Μακεδόνιος
 ἐοστρηλεύθη· καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης, ἐν ἣ Ἰωάννης
 Νεστόριος κατεχρήθη· καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι, καθ' ἣν Εὐτυ-
 χῆς μετὰ Νεστορίου ἀνεθεματίσθη· πρὸς ἣς τούτοις
 τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ δευτέρου^{κ)}, δι' ἣς Ὁρι-
 γενῆς μετὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμιάτων^{λ)} καὶ ἕτεροί τινες
 δυσσεβεῖς παρεδειγματίσθησαν^{μ)} καὶ ἐν τῆς ἐν Κων-
 σταντινουπόλει τοῦ τρίτου, ἧτις διαφόρους αἰρέσεις
 θριαμβεύσασα τὰ^{α)} τῶν προγενεστέρων ἐπέχειν ἁγίων
 συνόδων θεῖα δόγματα ἐπεκύρωσεν^{β)}· καὶ ἐπὶ πάσαις
 τῆς ἐν Νικαίᾳ τοῦ δευτέρου, ἐξ ἧς οἱ κατὰ τῶν ἁγίων
 εἰκόνων λυτήσαντες ἐξ ἴσου τοῖς^{γ)} προλαβοῦσιν^{δ)}
 αἰρετικοῖς τῆς καθολικῆς ἁγίας^{ε)} τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας
 ἀπεκηρύχθησαν· τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων συνόδων
 τὰ δόγματα καθάπερ^{ς)} τὰς θείας γραφὰς δεχόμεθα
 καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν.

Nov. 131.
 cap. 2. γ'. 8) Καὶ διὰ τοῦτο θεοπίζομεν κατὰ τοὺς αἰτῶν
 ὅρους, τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Πάπαν
 πρῶτον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων· τὸν δὲ μακάριον ἀρ-
 χιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως^{η)} τῆς νέας Ῥώμης
 δευτέραν τάξιν ἐπέχειν μετὰ τὸν ἁγιὸν ἀποστολικὸν θρό-
 νον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τῶν δ' ἄλλων πάντων
 προτιμῶσθαι.

Nov. 131.
 cap. 3. δ'. Τὸν δὲ κατὰ καιρὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκο-
 πον τῆς πρώτης Ἰουστινιανῆς τῆς ἡμετέρας πατρίδος,
 ἔχειν αἰεὶ ὑπὸ τὴν οἰκίαν δικαιοδοσίαν τοὺς ἐπισκόπους
 τῶν ἐπισημῶν, Δακίας μεδιτεροανέας καὶ Δακίας Ῥι-
 πενσίας, Πρεβελίας^{ι)}, καὶ Δαρδανίας καὶ Μυσίας
 τῆς ἀνωτέρας καὶ Παννονίας, καὶ παρ' αὐτοῦ τούτους
 χειροτονεῖσθαι· αὐτὸν δὲ ἀπὸ τῆς οἰκίας συνόδου χει-
 ροτονεῖσθαι καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐπιαρ-
 χίαις τὸν τόπον ἐπέχειν αὐτὸν τοῦ ἀποστολικοῦ Ῥώμης
 θρόνου κατὰ τὰ^{κ)} ὁρισθέντα ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πάπαι
 Βιγιλίου.

Nov. 131.
 cap. 4. ε'. Καὶ τὸν ὅμοιον τρόπον τὸ δίκαιον τῆς ἀρχιερω-
 σάνης, ὅπερ τῷ ἐπισκόπῳ Ἰουστινιανῆς Καρχηδόνας
 τῆς Ἀφρικῆς διοικήσεως δέδωκαμεν, ἐξ οὗπερ ὁ Θεὸς
 ταύτην ἡμῖν ἀποκατέστησεν^{λ)}, φυλάττεσθαι κελύομεν.
 καὶ αἱ ἄλλαι δὲ πόλεις καὶ οἱ τούτων ἐπίσκοποι, οἷς ἐν
 διαφόροις τόποις μητροπολιτικὸν δίκαιον παρεσχέθη,
 τοῦ τοιοῦτου προνομίου εἰς τὸ διηγεῖς ἀπολαύειωσιν.
 πάντα δὲ τὰ προνόμια καὶ τὰς παρὰ μὲνθίας, ἅσπερ ἐκ
 βασιλικῆς φιλοτιμίας ἢ καὶ^{μ)} καθ' ἕτερον οἰονόηποτε
 τρόπον ταῖς ἁγίαις^{ν)} ἐκκλησίαις ἢ ἑτέροις σεβασμίαις
 ἰσχυροῖς παρεσχέθη, βεβαίως αὐτοῖς διὰ πάντων φυλατ-
 τέσθω.

Nov. 131.
 cap. 5. ς'. Πρὸς τούτοις θεοπίζομεν, καὶ πᾶσιν τῶν ἁγιο-
 τάτων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων σεβασμίῶν οἰκῶν ἰσ-
 χύσεις μηδὲ ὀφθαλμῶν λειτουργίας, μηδὲ ἕξω τῶν τε-
 ταγμένων διαγραφῶν ὑπομένειν. εἰ μὲντοι ὁδοστρω-
 σίας ἢ γερῶν οἰκοδομῆς ἢ ἀνανεώσεως χρεία γένηται,
 κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων κλητόρων^{ο)} τὸ τοιοῦτον ἔρ-
 γον καὶ τὰς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους σεβασ-
 μίους οἰκῶν πληροῦν, ἢ ἵνα ὑπ' ἐκείνην κέκτηνται τὴν
 πόλιν, ἕφ' ἣν τὸ^{ρ)} τοιοῦτον ἔργον γίνεται.

Constantinopolitana sanctorum centum quinquaginta
 patrum, a quibus Macedonius, Spiritus sancti op-
 puginator notatus est: et Ephesina prima, in qua
 Nestorius condemnatus est: et Chalcedonensi, in qua
 Eutyches cum Nestorio anathemate percussus est: ad
 haec Constantinopolitana secunda, in qua Origenes
 cum scriptis suis et alii quidam impii notati sunt: et
 praeterea Constantinopolitana tertia, quae de multis
 haeresibus triumphans vetustiorum sanctorum Synodo-
 rum sancta dogmata obtinere constituit: et ad omnes
 Nicaena secunda, in qua contra sacras imagines fu-
 rentes pariter cum anterioribus haereticis a Catholica
 sancta Dei Ecclesia abdicati sunt. Praedictarum enim
 sanctorum Synodorum dogmata ut divinas scripturas
 suscipimus et canones ut leges custodimus.

III. Et propterea sancimus secundum earum defi-
 nitiones, ut sanctissimus veteris Romae Papa primus
 omnium sacerdotum sit: beatus autem Constantinopo-
 lis, novae Romae Archiepiscopus secundum locum ob-
 tineat post Apostolicam sedem veteris Romae, et reli-
 quis omnibus praeponeatur.

IV. Beatissimus autem pro tempore Archiepiscopus
 primae Iustinianae, patriae nostrae, habeat semper
 sub iurisdictione sua Episcopos provinciarum, Daciae
 mediterraneae, et Daciae Ripensis, Praevalensis, et
 Dardaniae et Mysiae superioris et Pannoniae, et ab
 ipso hi ordinentur: ipse vero a sua ordinetur Synodo
 et in subiectis sibi provinciis obtineat locum Aposto-
 licae sedis Romae secundum ea, quae sanctus Papa
 Vigilius constituit.

V. Simili quoque modo ius Archisacerdotii, quod
 Episcopo Iustinianae Carthaginis Africanae dioeceseos
 dedimus, ex quo Deus hanc nobis restituit, conservari
 iubemus. Sed et aliae civitates et harum Episcopi,
 quibus in diversis locis ius Metropolitanum concessum
 est, huiusmodi privilegio in perpetuum perfruuntur.
 Omnia autem privilegia et solatia, quae ex Imperiali
 liberalitate aut etiam alio quolibet modo sanctis Ec-
 clesiis vel aliis venerabilibus locis concessa sunt, fir-
 miter ipsis per omnia conserventur.

VI. Ad haec sancimus, ne omnium sanctissimarum
 Ecclesiarum et reliquarum venerabilium domuum pos-
 sessiones sordida munera et extraordinarias descriptio-
 nes sustineant. Si tamen sternendarum viarum aut
 extruendorum pontium relieiendorumve necessitas in-
 cidat, ad instar ceterorum possessorum huiusmodi
 opus et sanctae Ecclesiae et reliquae venerabiles domus
 impleant, cum aliquid in ea civitate possederint, in
 qua tale opus peragitur.

κ) Theod. add. δέ. λ) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. omittit τό. μ) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. γραμμιάτων.
 ν) Theod. παρεδειγματίσθησαν. α) τα deest apud Theod. β) Sic Cod. Coisl. Fabr. et Theod. ἐπεκύρωσε. γ) Cod. Coisl. et
 Fabr. τῆς. Theod. ταῖς. δ) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. προλαβοῦσι. ε) ἁγίας deest apud Fabr. habet Cod. Coisl. Theod.
 τῆς καθολικῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας. ς) Theod. καθάπερ καὶ τὰ δόγματα, οὕτω τὰς ἁγίας γραφὰς κ. τ. λ. ζ) Habet haec et
 Theod. tanquam partem cap. I. hui. tit. η) Κωνσταντινουπόλεως apud Theod. deest. θ) Ita Cod. Coisl. Fabr. Πρεβελίας.
 leg. Τριβαλλίας. ι) Sic Fabr. Cod. Coisl. τόν. κ) Cod. Coisl. ἀπεκατέστησε. λ) καὶ Fabr. deest in Cod. Coisl. μ) Sic
 Cod. Coisl. Fabr. ἁγιωτάτων. ν) Sic Cod. Coisl. Fabr. κλητόρων. ς) Graecus Nov. textus addit: ἕφ' ἣν, quod deest tam
 in Cod. Coisl. quam apud Fabr.

ζ. 9) Ἀντὶ δὲ τῶν χρονίων παραγραφῶν τῶν δέκα καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα ἐνιαυτῶν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν σεβασμίοις οἴκοις ¹⁾ μόνην τὴν ²⁾ τῶν τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παραγραφὴν ἀντιτίθεσθαι προστάττομεν· τοῦ ³⁾ αὐτοῦ φυλάττομένου καὶ ἐν ⁴⁾ τῇ ἀπαιτῆσει τῶν ληγμάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν τῶν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλιμπανόμενων ⁵⁾.

η'. Εἴ τις δὲ ⁶⁾ βουληθεῖη οἰκοδομῆσαι σεβάσιμον εὐκτήριον ἢ μοναστήριον, μὴ ἄλλως ἀρχέσθω τοῦ οἰκοδομημάτων, εἰ μὴ ὁ τῶν τόπων ὀσιώτατος ⁷⁾ ἐπίσκοπος εὐχρὴν ἐκείσε ποιήσει ⁸⁾ καὶ τὸν τίμιον πῆξει σταυρόν ⁹⁾. ὁ δὲ ἄπασιν ἀρχόμενος ἢ νέον κτίξεν εὐκτήριον ἢ παλαιὸν ἀνανεοῦν, τῶν τοῖς ἄπασιν ἀναγκαζέσθω παρὰ τοῦ μακαριωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τῶν οἰκονόμων αὐτοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος, ἢ αὐτός, εἰ περιείη ¹⁰⁾, ἢ τούτου τελευτῶντος, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, τὸ ἀρχθὲν ἔργον πληροῦν.

θ'. Εἴ τις ἐν τῷ ἰδίῳ ¹¹⁾ οἴκῳ ἢ προαστείῳ ἢ χωρίῳ ἐκκλησιαστικῆν λειτουργίαν τολμήσῃ ¹²⁾ ἐπιτελέσαι ἢ ἄλλοις ἐπιτελέσαι ¹³⁾ συγχωρήσῃ ¹⁴⁾ δίχα κληρικῶν ¹⁵⁾ τῷ ὀσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τῶν τόπων ἐποικεμένων, κελεύομεν, τὸν οἶκον ταύτου ἢ προάστειον ἢ χωρίον, ὅπου τοιοῦτό τι ¹⁶⁾ ἁμαρτηθεῖη, τῇ κατὰ τὸν τόπον ἀγνωστῆ ἐκκλησίᾳ ἐκδικεῖσθαι διὰ τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου αὐτοῦ ¹⁷⁾ καὶ τοῦ πολιτικοῦ τῶν τόπων ἄρχοντος ¹⁸⁾. εἰ δὲ ἀγνωστὸς τοῦ τῶν τόπων δεσπότην οἱ αὐτοῦ φροντισταὶ ἢ μισθῶται ἢ ἐμψυγεταὶ ἐναντίον ποιήσουσιν ἢ γενέσθαι συγχωρήσουσιν ¹⁹⁾, τὸν μὲν δεσπότην τοῦ τόπου μηδὲν πρόδομα ἢ ζημίαν ἵπομένειν· τοὺς δὲ τοῦτο ποιήσαντας ἢ γενέσθαι συγχωρήσαντας ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ὅπου τοῦτο ἁμαρτηθεῖη, ἐκβάλλεσθαι, τῶν πραγμάτων αὐτῶν τῇ κατὰ τὸν τόπον ἀγνωστῆ ἐκκλησίᾳ ἐκδικουμένων.

ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ] Ἀνάγνωθι ¹⁾ βιβλ. α'. τοῦ κώδικος πτ. α'. διατ. β. καὶ πτ. γ'. διατ. ιε'. καὶ πτ. ε'. διατ. γ'. καὶ ε'. καὶ μέρησιν τῆς νη'. νεαῶς.

ι'. Εἴ τις εἰς ὄνομα ²⁰⁾ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κληρονομίαν ἢ ληγάτον καταλείψει, κελεύομεν, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ τόπου, ἐν ᾗ ὁ διαθήμενος τὴν οἰκίαν ἔσχε, λαβεῖν τὸ καταλείμενον ²¹⁾. εἰ δὲ τις ἓνα τῶν ἁγίων κληρονόμων γράφοι ἢ ληγάτον αὐτῷ καταλείποι καὶ μὴ ἰδικῶς ὀνομάσῃ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἔστιν ὁ σεβάσιμος οἶκος, εὐρεθείησαν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἢ τῇ πόλει πλείονα εὐκτήρια τοῦ αὐτοῦ ἁγίου, ἐκεῖνο μᾶλλον τῷ οἴκῳ τῷ πενιχρότερον τὸ καταλειφθὲν παρεχέσθω. εἰ δὲ μὴ ἔστιν ἐν τῇ πόλει ὁ οἶκος τοῦ ὀνομασθέντος ἁγίου, εὐρίσκειται δὲ ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, ἐκεῖνο διδύσθω. εἰ δὲ μὴ ἐν τῇ ἐνορίᾳ εὐρίσκειται τοιοῦτος οἶκος, τότε τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ὁ διαθήμενος τὴν οἰκίαν ἔσχε, τὸ καταλειφθὲν παρεχέσθω.

ια'. ο'. Εἴ τις κατισκενῆν σεβασμίον εὐκτήριον ἢ ξενῶνος ἢ πτωχείου ἢ ὀρφανοτροφείου ἢ νοσοκομείου ἢ ἄλλου σεβασμίον οἴκου ἐν τῇ ²²⁾ τελευταίᾳ βουλήσει γενέσθαι διατυπώσῃ, τὸ εὐκτήριον μὲν εἰσω πέντε ἐνιαυ-

VII. Pro temporalibus autem praescriptionibus decem et viginti et triginta annorum sanctis Ecclesiis et reliquis omnibus venerabilibus domibus solam quadraginta annorum praescriptionem opponi praecipimus: eodem custodiendo et in petitione legatorum et hereditatum ad pias causas relictarum. Nov. 131. cap. 6.

VIII. Si quis autem venerabile oratorium vel monasterium aedificare voluerit, non aliter opus incipiat, quam si sanctissimus locorum Episcopus preces ibi fuderit et venerabilem crucem fixerit. Qui autem semel inchoavit vel novum oratorium exstruere, vel vetus renovare, omnibus modis compellatur a beatissimo locorum Episcopo et Oeconomis eius et magistratu civili, vel ipse, si superstes sit, vel mortuo eo heredes eius, inchoatum opus perficere. Nov. 131. cap. 7.

IX. Si quis domi suae aut in praedio suburbano fundove ecclesiasticum munus facere ausus fuerit aut aliis facere permiserit sine Clericis sanctissimo locorum Episcopo subditis, imperamus, ut ea domus, suburbanum fundusve, ubi tale quid commissum fuerit, per sanctissimum Episcopum et Oeconomum eius et civilem locorum magistratum sanctissimae loci Ecclesiae vindicetur. Quodsi ignorante locorum domino procuratores eius vel conductores vel emphyteutae contrarium fecerint vel fieri concesserint, dominus quidem loci nullum praecedendum vel damnum sustineat: qui vero hoc fecerint vel fieri concesserint, ex provincia, ubi hoc peccatum fuerit, expellantur, bonis eorum sanctissimae loci Ecclesiae vindicandis. Nov. 131. cap. 8.

Domi suae] Lege libr. 1. Codicis tit. 1. const. 2. et tit. 3. const. 15. et tit. 5. const. 3. et 5. et memineris Nov. 58.

X. Si quis nomini magni Dei et Servatoris nostri Iesu Christi hereditatem vel legatum relinquat, praecipimus, ut Ecclesia eius loci, ubi testator domicilium habuit, relictum accipiat. Si quis vero unum ex Sanctis heredem scripserit vel legatum ei reliquerit nec specialiter locum, in quo sit venerabilis domus, nominaverit, in eodem autem loco vel urbe plura oratoria eiusdem Sancti inveniantur, pauperiori potius domui relictum praebatur. Sin in civitate illa non sit domus Sancti illius, qui nominatus est, inveniatur autem in territorio eius, tum illi detur. Si vero nec in territorio eius talis domus inveniantur, tunc Ecclesiae urbis, in qua testator domicilium habuit, relictum praebatur. Nov. 131. cap. 9.

XI. Si quis venerabile oratorium vel Xenodochium vel Ptocheum vel Orphanotropheum vel Nosocomium vel aliam venerabilem domum aedificari in ultima voluntate disposuerit, imperamus, ut orato-

q) Eadem sunt apud Theod. qui dicit esse cap. 3. hui. tit. r) Sic Cod. Coisl. Fabr. τόποις. s) τὴν apud Theod. deest. t) Cod. Coisl. τοῦ. Fabrot. τούτου. Theod. τοῦ. u) Theod. ἐπὶ. v) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. καταλείμενον. Theod. antea τοῦ ληγάτου. w) δὲ apud Theod. deest. x) Theod. ἀγνωστῶς. y) Sic Cod. Coisl. et Theod. Fabr. ποιήσῃ et paulo post πῆξει. z) Haec Theod. qui dicit esse partem cap. 4. hui. tit. a) Sic Cod. Coisl. Fabr. εἴπερ εἴη. b) Theod. ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ. c) Theod. τολμήσει. d) ἢ ἄλλ. ἐπιτελέσαι Fabr. et Theod. desunt in Cod. Coisl. e) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Theod. συγχωρήσει. f) Fabr. et Theod. τοιοῦτόν τι. Cod. Coisl. τοιοῦτο. h) Theod. αὐτῶν. i) Haec Theod. secundum quem est pars cap. 5. hui. tit. k) Fabr. συγχωρήσουσι. l) Hoc schol. habet Fabr. T. I. p. 179. deest in Cod. Coisl. m) Fabr. ὀνόματι. Cod. Coisl. εἰς ὄνομα. n) Quae sequuntur sunt e Cod. Coisl. Fabr. habet quidem, sed brevius et longe aliis verbis. o) Ex Cod. Coisl. Brevius et aliis verbis Fabr. Syn. hoc caput exhibet usque ad verba εως ἂν ὁ τοιοῦτος σεβάσιμος οἶκος πληρωθῇ. p) Syn. τῇ omittit.

αυτῶν πληροῦσθαι κελεύομεν προνοία τοῦ τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος· τὸν δὲ ξενῶνα καὶ τὸ πτωχεῖον ἢ ἄλλον σεβάσιμον οἶκον εἰς ἕνός ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι· εἰ δὲ ἐντός τοῦ ἐνιαυτοῦ μὴ ποιήσουσιν οἱ κληρονόμοι τὸν ξενῶνα ἢ οἰονδήποτε σεβάσιμον οἶκον ὑπὸ τοῦ διαθεμένου διατυπωθέντα γενέσθαι, κελεύομεν τούτους οἶκον ἢ ἀγοράζειν ἢ μισθοῦσθαι, ὅπου δύναται τὰ κελευθέντα πληρῶσαι, ἕως ἂν ὁ τοιοῦτος σεβασμιώτατος^{γ)} οἶκος πληρωθῇ. καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ἰ διαθέμενος ὀρίσει τοὺς ὑφείλοντας ξενοδόχους γενέσθαι ἢ πτωχοτρόφους ἢ ἄλλους τοιούτους διοικητάς, εἴτε τοῖς ἰδίῳις κληρονόμοις τὴν τοιαύτην ἐπιλογὴν παράσχοι, κελεύομεν τρόποις ἅπασιν τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ τὰ παρ' αὐτοῦ διατυπωθέντα πληροῦν· τῶν κατὰ τόπον μακαριωτάτων ἐπισκόπων ἐποπτευόντων, εἰ καλῶς ἢ διοικησις προβαίνει, καὶ εἰ ἐθροσι μὴ χρησίμους ὄντας τοὺς διοικητάς, ἄδειαν ἐχόντων, ἄνευ ζημίας ἄλλους ἀντὶ τούτων ἐπιτηδεύουσιν ποιεῖν.

Nov. 131.
cap. 11.

β'. γ) Εἰ δὲ καὶ τις ὑπὲρ ἀναρρόσεως αἰχμαλώτων ἢ ἀποτροφῆς πενήτων κληρονομίαν ἢ ληγάτον καταλείποι^{δ)} ἐν πράγμασι κινήτοις ἢ ἀκινήτοις, εἴτε ἄπαξ, εἴτε ἐτήσιον, καὶ τοῦτο τρόποις ἅπασιν κατὰ τὴν τοῦ διαθεμένου γνώμην^{ε)} ἀπὸ τῶν κελευθέντων τοῦτο ποιεῖσθαι, πληροῦσθαι^{ς)}. εἰ δὲ μὴ ἰδικῶς εἴποι^{ς)}, ποῖον τόπον πένησι ταῦτα καταλείλοιπεν^{ς)}, κελεύομεν τὸν ὀσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, ἐν ἣ τὴν οἴκησιν ὁ διαθέμενος εἶχεν, παραλαμβάνειν τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ τοῖς τῆς αὐτῆς πόλεως^{ς)} πένησι διανεμῖν. εἰ δὲ καὶ^{ς)} ὑπὲρ ἀναρρόσεως αἰχμαλώτων τι^{ς)} καταλείπεται^{ς)} καὶ μὴ ὀνομαστί ὁ διαθέμενος εἴποι, διὰ τίνος χοῆ γενέσθαι τὴν ἀνάρρῳσιν, καὶ οὕτως κελεύομεν, τὰ πράγματα τὰ ἐπὶ τούτῳ καταλειφθέντα τὸν τῶν τόπων ἐπίσκοπον καὶ τὸν τοῦτου οἰκονόμον λαβεῖν καὶ τὸ τοιοῦτον εὐσεβὲς ἔργον πληροῦν. ἐν πάσαις γὰρ τοιαύταις εὐσεβεῖσι βουλῆσει τοὺς ὀσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους^{ς)} βουλόμεθα προνοεῖν, ὥστε πάντα κατὰ τὴν τοῦ τελευτήσαντος βούλησιν προβαίνειν^{ς)}, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τῶν διαθεμένων ἢ τῶν δωρησαμένων^{ς)} ἀπηγορεύθη αὐτοῖς πρὸς ταῦτα τινα μετουσίαν^{ς)}. εἰ δὲ οἱ ταῦτα ποιῆσαι κελευθέντες^{ς)} ἄπαξ καὶ δις παρὰ τοῦ μακαριωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τῶν τοῦτου οἰκονόμων διὰ δημοσίων προσώπων ὑπομνηθέντες ὑπερῶνται^{ς)} καὶ διατυπωθέντα πληρῶσαι, κελεύομεν, τούτους ἅπαν κέρδος καταλειφθὲν αὐτοῖς παρὰ τοῦ ταῦτα κελεύσαντος ἀπολλόναι. τοὺς δὲ ὀσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους πάντα τὰ πράγματα τὰ πάσαις, ὡς εἴρηται, ταῖς εὐσεβεῖσι αἰτίαις ἀφορισθέντα μετὰ καρπῶν καὶ ἐπαυξήσεων τοῦ μέσου χρόνου καὶ τοῦ μνημονευθέντος κέρδους ἐκδικεῖν καὶ, ἄπερ ὁ διαθέμενος διετύπωσε, πληροῦν, εἰδόμενος, ὡς, εἰ ὑπαθνημίσειεν, ὑπὲρ τούτων πάντων λόγον παρέξουσιν^{ς)}. εἰ^{ς)} μὲντοι ὁ ὀσιωτάτος τῶν τόπων ἐπίσκοπος παραλίποι τι τῶν ἡμῶν ἐρημμένων, ἐξέστω καὶ τῷ ὀσιωτάτῳ αὐτοῦ μητροπολίτῃ, ταῦτα ἀπαιτεῖν καὶ πληροῦν. καὶ παντὶ δὲ ἑτέρῳ ἄδειαν^{ς)} ἔστω, τὴν τοιαύτην ζήτησιν κινεῖν καὶ σπουδάσειν, ἵνα τρόποις ἅπασιν αἱ τοιαῦται εὐσεβεῖς αἰτίαι πληρωθῶσιν.

rium quidem intra quinque annos cura locorum Episcopi et magistratus civilis perficiatur: Xenodocheum vero et Ptocheum vel alia venerabilis domus intra annum unum perficiatur. Quodsi heredes Xenodocheum vel quamlibet venerabilem domum, quam testator fieri iussit, intra annum non perfecerint, imperamus, ut hi domum vel emant vel conducant, ubi iussa impleri possint, donec eiusmodi venerabilis domus perficiatur. Et si quidem ipse testator definiverit, qui Xenodochi vel Ptochotrophi vel alii tales administratores fieri debeant, vel heredibus suis talem electionem commiserit, praecipimus, ut omnibus modis heredes eius ab eo disposita impleant: inspiciantque beatissimi locorum Episcopi, num administratio recte procedat, et si inutiles esse administratores inveniunt, licentiam habeant, sine damno alios idoneos eorum loco constituendi.

XII. Si quis autem et pro redemptione captivorum vel alimentis pauperum hereditatem vel legatum in rebus mobilibus vel immobilibus, sive semel, sive quotannis, reliquerit: etiam hoc omnibus modis secundum testatoris voluntatem ab iis, qui hoc facere iussi sunt, impleatur. Quodsi non specialiter dixerit, cuius loci pauperibus haec reliquerit, imperamus, ut sanctissimus Episcopus civitatis, in qua testator domicilium habuit, illas res accipiat et pauperibus eiusdem civitatis distribuatur. Si pro redemptione captivorum quid relictum est, neque nominatim testator dixit, per quem redemptionem fieri oporteat, etiam sic praecipimus, ut res in hoc relictas locorum Episcopus et Oeconomus eius accipiat et pium illud opus perficiat. In omnibus enim eiusmodi piis voluntatibus sanctissimos locorum Episcopos providere volumus, ut omnia secundum voluntatem defuncti procedant, licet vel maxime a testatoribus vel donatoribus illis prohibuit sit, quominus illi quid cum ea commune habeant. Si vero illi, qui haec facere iussi sunt, semel et bis a beatissimo locorum Episcopo et Oeconomis eius per publicas personas admoniti, quae disposita sunt, implere differant, imperamus, ut omne lucrum amittant, quod ab illo, qui haec iussit, iis relictum est. Sanctissimi vero locorum Episcopi omnes res, quae omnibus piis causis, ut dictum est, assignatae sunt, cum fructibus et accessionibus medii temporis et dieto lucro vindicent et quae disposuit testator, impleant, scientes, se de his omnibus, si negligentes fuerint, rationem esse reddituros. Si tamen sanctissimus locorum Episcopus aliquid eorum, quae a nobis dicta sunt, praetermiserit, liceat sanctissimo eius Metropolitanano ea exigere et implere. Et cuius alii liceat, talem quaestionem movere atque operam dare, ut omnibus modis tales piaae causae impleantur.

γ) Syn. σεβάσιμος. ρ) Huius capituli Theod. brevem habet epitomen, modo finem excipias, inde a verbis εἰ μέντοι ὁ ὀσιωτάτος — πληρωθῶσιν, quem totum exhibet. Est apud eum cap. 9. huius tit. Syn. pro parte habet tanta lectionis varietate, ut notari eam operae pretium non sit. Est in Syn. cap. 8. hui. tit. s) Sic Cod. Coisl. Fabr. καταλείπει. t) Sic Cod. Coisl. Fabr. κατ. τ. γνώμ. τ. διαθ. u) ποιεῖσθαι deest apud Fabr. qui et habet πληρῶσαι. Cod. ut in textu. v) Fabr. εἴρη. Cod. εἴποι. w) Fabr. κατέλιπε. Cod. ut in textu. x) Verba ἐν ἣ — πόλεως, quae habet Cod. Coisl. desunt apud Fabr. y) καὶ deest apud Fabr. z) Fabr. ὑπὲρ αἰχμ. ἀναρρ. a) Sic Fabr. Cod. Coisl. καταλείπει. b) Fabr. τὸν ὀσιωτάτον ἐπίσκοπον. c) Apud Fabr. ὥστε — προβαίνειν deest. d) Sic Cod. Coisl. Fabr. παρὰ τῶ διαθεμένῳ ἢ τῶ δωρησαμένῳ. e) Sic Cod. Coisl. Fabr. αὐτῷ ἔχειν πρὸς ταῦτα μετουσίαν. f) Fabr. κελευθέντες ποιῆσαι. g) Fabr. ὑπερῶνται. h) Verba τοὺς δὲ ὀσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους — λόγον παρέξουσιν, quae habet Cod. Coisl. desunt apud Fabr. i) Theod. δ. k)

γ'. Εἰ δὲ ὁ κληρονόμος τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειμμένα μὴ πληρώσει¹⁾, λέγων, τὴν καταλειφθεῖσαν αὐτῷ περιουσίαν μὴ ἀρκεῖν εἰς αὐτὰς²⁾, κελούμεν, παντὸς τοῦ ἐκ τοῦ Φαλακιδίου κέρδους σχολάζοντος, ὅσον δήποτε εἰσεθῆ ἢ ἐν τῇ τοιαύτῃ οὐσίᾳ, προχωρεῖν προνοία τοῦ ἀγιοτάτου τῶν τόπων³⁾ ἐπισκόπου εἰς τὰς αἰτίας, εἰς ἅς⁴⁾ καταλείπεται· εἰ δὲ ληγάτα παρὰ τινος εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειφθεῖ⁵⁾, κελούμεν, εἰσω μνηῶν⁶⁾ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς διαθήκης ἀριθμωμένων τοῦτο πᾶσι τρόποις⁷⁾ παρέχεσθαι, οἷς καταλείπεται⁸⁾. εἰ δὲ ἀπέθωνται οἱ τοῦτο⁹⁾ βεβαρημένοι τὸ τοιοῦτον ληγάτον¹⁰⁾ παροσχέιν, καὶ καρπὸς καὶ τόκους καὶ πᾶσαν νόμιμον¹¹⁾ ἐπιπύξῃσιν ἀπαιτηθήσονται ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς τελευτῆς τοῦ τοῦτο¹²⁾ καταλιπόντος.

ιδ'. Εἰ¹³⁾ δὲ¹⁴⁾ ληγάτον ἐτήσιον οἰωδῆποτε σεβασμίῳ οἴκῳ καταλειφθῆ, εἰ μὲν οἱ ταῦτα¹⁵⁾ κελουθέντες ἢ ὁ τόπος, ἐξ οὗ ἐκελεύσθη τοῦτο παρέχεσθαι, ἐν τῇ αὐτῇ ἢ τῇ γείτοσι ἐπαρχίᾳ εἶη, κελούμεν, μηδενὶ τρόπῳ τὸ τοιοῦτον ληγάτον ἐκποιεῖσθαι· εἰ δὲ οἱ τόποι ἢ τὰ πρόσωπα, ἐξ ὧν τοῦτο δοθῆναι προσετάχθη, προρωτίῳ εἶησαν, τρικαῦτα ἐξέστω ἐκείνοις, οἷς τοῦτο καταλείπεται, εἰ καὶ τὸ ἐνεχόμενον μέρος συνανεῖ, ἀμείβειν τὸ ληγάτον καὶ πλησίον λαμβάνειν ὑπὲρ τοῦτον πρόσδορον εἴσρονον καὶ μετὰ προσθήκης οὐκ ἐλάττωτος¹⁶⁾ μέρος τῆς καταλειφθείσης ποσότητος καὶ μηδὲ πολλοῖς δημοσίοις τελέμοισι βεβαρημένῃν. εἰ δὲ καὶ πωλῆσαι βούλοιντο τοιοῦτον ληγάτον, μὴ ἔλαττον εἰς τὸ τίμημα λαμβάνειν τοῦ ὅσον ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου ληγάτου ἐπὶ λέ. ἐνιαυτοῖς ἐνάγεται. οὕτω μέντοι, ὥστε τὸ τοιοῦτον τίμημα εἰς τὸ συμφέρον τοῦ προειρημένου σεβασμίον οἴκου, ὅπου καταλείφθη, προχωρεῖν.

ιε'. Ἀπαγορευόμεν¹⁷⁾ δὲ τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις πράγματα κινήτα ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα, ὅσα μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν εἰς αὐτοὺς οἰωδῆποτε τρόπῳ¹⁸⁾ περιέλθῃ¹⁹⁾, εἰς ἰδίους συγγενεῖς ἢ ἄλλα οἰαδῆποτε πρόσωπα²⁰⁾ οἰωδῆποτε τρόπῳ²¹⁾ μεταφέρειν. εἰς ἀγμολώτων δὲ ἀνάρουσιν καὶ πτωχῶν ἀποτροφὰς καὶ εἰς ἄλλας εὐσεβεῖς αἰτίας ἢ ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἐκ τούτων δαπανᾶν ἄδειαν ἐχέτωσαν²²⁾. καὶ εἴ τι ἐκ τῶν τοιοῦτων πραγμάτων μετὰ τελευτῆν αὐτῶν εἰς τὴν αὐτῶν περιουσίαν μείνη, κελούμεν, τοῦτο τῇ δεσποτείᾳ τῶν ἀγιοτάτων²³⁾ ἐκκλησιῶν, ὧν τὴν ἱερωσύνην εἶχον, διαφέρειν. ἐπ' ἐκείνοις γὰρ μόνον τοῖς πράγμασιν ἄδειαν αὐτοῖς²⁴⁾ τοῦ ἐκποιεῖν ἢ καταλιμπάνειν, οἷς ἂν βουληθείησαν, συγχωροῦμεν, ἅπερ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀποδειχθῶσιν ἐσχηκότες ἢ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ τῶν κατὰ γένος αὐτοῖς συνημμένων²⁵⁾ εἰς αὐτοὺς περιέλθῃ²⁶⁾, οὓς ἐξ ἀδιαθέτου δύνανται μέχρι τετάροτον βαθμοῦ διαδέχεσθαι. ταῦτα δὲ ἅπαντα, ἅπερ εἰρηχάμεν περὶ τῶν πραγμάτων τῶν μετὰ²⁷⁾ τὴν ἐπισκοπὴν περιεχομένων εἰς τοὺς ὁσιωτάτους²⁸⁾ ἐπισκόπους, καὶ ἐπὶ τῶν εὐλαβεστάτων ὀργανοτρόφων καὶ πτωχοτρό-

XIII. Si heres non impleverit ea, quae ad pias causas relicta sunt, dicens, relictam sibi substantiam ad illas non sufficere, imperamus, ut omni lucro ex lege Falcidia cessante, quodecumque in substantia illa invenietur, providentia sanctissimi locorum Episcopi illis causis cedat, ad quas relictum est. Si legata a quodam ad pias causas relicta sunt, imperamus, ut intra sex menses ab insinuatione testamenti numerandos hoc omnibus modis iis, quibus relictum est, praestetur. Si illi, qui eo onerati sunt, eiusmodi legatum praestare differant, et fructus et usurae et omne legitimum augmentum a tempore mortis eius, qui hoc reliquit, ab iis exigetur. Nov. 131. cap. 12.

XIV. Si annum legatum cuicumque venerabili domui relictum sit, si quidem illi, qui eo onerati sunt, vel locus, ex quo id praestari iussum est, in eadem vel vicina provincia sint, iubemus, nullo modo tale legatum alienari: sin autem loci vel personae, ex quibus id dari praeceptum est, longius absint, tunc illis, quibus id relictum est, si et pars obligata consentiat, liceat legatum permutare, fertilemque pro eo propinquum reditum accipere et cum accessione non minore quarta parte relictæ quantitatis et multis publicis tributis non oneratum. Si vero et legatum tale vendere velint, non minus pretium accipiant, quam ex legato illo triginta quinque annis colligitur: ita tamen, ut pretium illud in utilitatem praedictae venerabilis domus, cui relictum est, cedat. Nov. 131. cap. 12.

XV. Interdicimus autem sanctissimis Episcopis, ne res mobiles vel immobiles vel sese moventes, quaecumque post Episcopatum ad eos quocumque modo pervenerunt, ad cognatos suos vel alias quascumque personas quocumque modo transferant. Ad captivorum vero redemptionem et pauperum alimenta aliasque pias causas vel ad utilitatem Ecclesiae suae ex his impensas faciendi facultatem habeant. Et si quid ex rebus illis post eorum mortem in bonis eorum manserit, hoc ad dominium sanctissimarum Ecclesiarum, quarum sacerdotium habuerunt, pertinere iubemus. In illis enim solum rebus alienandi vel, cuicumque voverint, relinquendi potestatem concedimus, quas probatum est, eos ante Episcopatum habuisse vel post Episcopatum ab iis, qui genere illis iuncti sunt, ad eos pervenisse, quibus ab intestato usque ad quartum gradum succedere possunt. Haec vero omnia, quae de rebus post Episcopatum, ad sanctissimos Episcopos devolutis diximus, in religiosissimis etiam Orphanotrophis et Ptochotrophis et Nosocomis et Gerontocomis et Xenodochis reliquisque omnibus vene-

1) Fabr. πληρώσῃ. Theod. ut in textu, qui totum caput habet, quod eo auctore pars est cap. 9. hui. tit. Etiam Syn. ut in textu, quae totum caput habet eodem numero praefixo. 2) πρὸς αὐτὰς Synopsis. 3) ἀγιοτάτου τῶν τόπων deest in Syn. 4) εἰς ἅς deest apud Theod. 5) Theod. εἰ ληγάτον — καταλειφθῆ. Ita et Syn. quae add. παρὰ τινος. 6) Syn. ἐξ μνηῶν. 7) τοῦτο πᾶσι τρόποις deest in Syn. 8) οἷς καταλείπεται deest in Syn. 9) Sic Fabr. et Theod. Cod. Coisl. τοῦτο, quod et Syn. habet. 10) Cod. Coisl. ληγάτον. Fabr. et Theod. ληγάτον. In Syn. deest τὸ τοιοῦτον ληγάτον. 11) Fabr. δμοῦ. Cod. Coisl. et Theod. νόμιμον. 12) τοῦτο in Syn. deest. 13) Etiam Fabr. hanc cap. 12. Nov. 131. partem habet, sed breviorē aliisque verbis exhibitam. Theod. habet usque ad verbum ἐκποιεῖσθαι, et dicit partem esse capituli 9. hui. tit. 14) δὲ deest apud Theod. 15) Theod. addit δοθῆναι. 16) Deest τετάροτον, quod habet graecus Novellae textus. 17) Etiam hoc cap. 13. Nov. 131. habet Fabrotus, sed brevius et aliis verbis pro parte exhibitum, quam Cod. Coisl. ex quo in textu repositum est. Theod. totum habet caput. et dicit esse cap. 10. hui. tit. 18) τρόπῳ deest apud Theod. 19) Fabr. περιέλθῃ. 20) Theod. ἄλλο οἰωδῆποτε πρόσωπον. 21) Theod. τόπω. 22) Haec etiam Fabr. Reliqua usque ad εἰς αὐτοὺς περιεχομένους sunt e Cod. Coisl. et apud Fabr. aliis verbis exhibentur. Finem εἰ δὲ τις — χειροτονημένοι etiam Fabr. habet. 23) Theod. ἀγίων. 24) αὐτοῖς deest apud Theod. 25) Cod. Coisl. ἐρημένον. Sed esse debet ἠρωμένων vel συνημμένων, quod ultimum habet graecus Novellae textus et Theod. 26) Theod. περιέλθῃ. 27) Theod. κατὰ. 28) Theod. ἀγιοτάτους.

φων καὶ νοσοκόμων καὶ γεροντοκόμων καὶ ξενοδόχων καὶ πάντων τῶν ἄλλων διοικητῶν τῶν σεβασμίων οἴκων κρατεῖν θεσπίζομεν, ἐπὶ τοῖς πράγμασι τοῖς ἐν τῷ κυριῷ τῆς ἰδίας διοικήσεως κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον εἰς αὐτοὺς περιορχομένους. εἰ δέ ὅτι τις ἐπίσκοπος ἢ κληρικός ἢ οἰοσδῆποτε ὅτι ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπηρετῆς ἢ ἐκκλησίας διακόνισσα τελευτήσῃ ἄνευ διαθηκῶν^ρ καὶ νομίμων διαδόχων, ἢ τούτου ὅτι διαδοχῇ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφερέτω, ἐν ἧ ἔτυχον χειροτονημένοι.

Nov. 131.
cap. 14.

ἰς. ὅτι) Κελεύομεν δέ, μηδένα αἰρετικὸν μηδὲ κατὰ μίσθωσιν, μηδὲ κατὰ ἀγοράσιαν ἢ ἄλλῳ οἰωδῆποτε τρόπον πράγματα λαμβάνειν ἀφ' οἷαςδῆποτε ἀγνωστῆς ἐκκλησίας ἢ ἄλλου σεβασμίου τόπου· εἰ δέ τι τοιούτων ἀμαρτηθεῖν, ὁ μὲν αἰρετικός, εἴ τι ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας παύσασθαι, ἀπολέσει· τὰ δὲ τοιαῦτα πράγματα σεβασμίου τόπου, ἀφ' οὗ καὶ ἐδόθησαν, ἐδικεισθῶσαν· ὁ δὲ διοικητὴς τοῦ οἴκου, ὁ τὰ αὐτὰ πράγματα τῷ αἰρετικῷ δέδωκεν, πάσης ἀποκινείσθω διοικήσεως καὶ εἰς μοναστήριον ἐμβάλλεσθω καὶ ἐπὶ ἕνα ἐνιαυτὸν τῆς ἁγίας κοινωτίας χωριζέσθω, ὅστις αἰρετικοῖς Χριστιανούς παρέδωκεν. εἰ δὲ ὀρθόδοξος κτῆσιν ἔχων, ἐν ἧ ἔστιν ἁγία ἐκκλησία, ἐκποιήσῃ ἢ καταλείβῃ ἢ κατ' ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν ἢ κατὰ οἰανδῆποτε διοίκησιν ταύτην δέδωκεν Ἰουδαίῳ ἢ Σαμαρείτῃ ἢ Ἑλληνι ἢ Μοντανιστῇ ἢ Ἀριανῷ ἢ ἄλλῳ αἰρετικῷ, ἢ ἀγνωστῆς ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς κόμης τὴν τούτων δεσποτείαν διεκδικεῖτω. Εἰ δέ τις τῶν αἰρετικῶν, οἷς συναριθμοῦμεν καὶ τοὺς Νεστοριανούς καὶ τοὺς Ἀκεφάλους καὶ τοὺς Εὐτυχιανιστάς, τολμήσῃ σπύλαιον τῆς ἰδίας πίστεως οἰκοδομήσῃ, ἢ Ἰουδαίῳ νέαν συναγωγὴν κατασκευάσῃ, ἢ τῶν τόπων ἀγνωστῆς ἐκκλησίας τὰς οἰκοδομὰς τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ ἐκδικεῖτω. εἰ δέ τις κατ' ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν ἢ ἑτέραν οἰανδῆποτε διοίκησιν τὴν ἰδίαν δέδωκε κτῆσιν τῷ τοιούτῳ προσώπῳ, εἰ μὲν ἐγίνωσκεν ὁ δεσπότης τῆς κτήσεως, ὅτι αἰρετικῷ ταύτην κατέπιστευσε, πάσας τὰς προσόδους ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῦ περιορχομένου τῷ συναλλάγματι, τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως, ὅφ' ἦν ἢ κτῆσις δάκεται, ἐκδικεῖτω· εἰ δὲ ἠγνώσει ὁ δεσπότης τῆς κτήσεως, ὅτι αἰρετικὸς ἦν ὁ ταύτην ἐμπιστευθείς, αὐτὸν μὲν τὸν δεσπότην δι' ἄγνοιαν ἀζημίον φυλαχθήναι, τὸν δὲ αἰρετικὸν ἐν ἐκατέρῳ θεματι καὶ ἐβληθήναι τῶν κτήσεων καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ προσκρωθήναι.

Nov. 131.
cap. 15.

ἰς. ὅτι) Οἱ δὲ ὄρφανοτρόφοι καὶ ἐπιτρόπων καὶ κουρατῶρων^κ τάξιν ἐχέτωσαν· οὗτω μὲντοι, ἵνα καὶ χωρὶς ἱκανοδοσίας καὶ ἐνάγωσι καὶ ἐνάγωνται περὶ τῶν πραγμάτων τῶν ὄρφανῶν τοῖς ὄρφανοῖς κυρίως καὶ αὐτοῖς τοῖς ὄρφανοτροφείοις ἀνηκόωντων· τὰ δὲ πράγματα, ὅπερ ἔτυχον τινι τῶν ὄρφανῶν διαφέρειν, δημοσίῳ ταβουλαρίῳ^ζ παρόντων καὶ ὑπομνημάτων πρακτικῶν, ἐν μὲν τῇ βασιλίδι πόλει παρὰ τῷ μεγίστῳ τῶν κήρων, ἐν δὲ ταῖς επαρχίαις παρὰ τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ἢ τοῖς ἐκδικούσι τῶν τόπων, λαμβάνειν τοὺς ὄρφανοτρόφους καὶ φυλάττειν καί, εἰ ἀνεγκαθὼν νομίσοσι, καὶ ἢ ἐκποιεῖν καὶ τὸ τούτων τίμημα τοῖς ὄρφανοῖς φυλάττειν καὶ ἢ ἑτέρα πράγματα ἀντ' ἐκείνων ἀγοράζειν· μὴ ὑποκείσθαι δὲ ἐπιτροπικοῖς ἢ κουρατωρικοῖς λογισμοῖς. φυλάττεσθαι δὲ κελεύομεν τῷ ἐταγεῖ ὄρφανοτροφείῳ

rabilium domuum administratoribus obtinere iubemus, quantum ad res illas, quae tempore administrationis dicto modo ad eos perveniunt. Quodsi Episcopus aliquis, vel Clericus, vel cuiuscunque ecclesiastici gradus minister, vel Ecclesiae Diaconissa sine testamento et legitimis successoribus moriatur, successio illius ad Ecclesiam, in qua constituti sunt, pertineat.

XVI. Imperamus autem, ut nullus haereticus, neque per conductionem, neque per emtionem vel alio quocunque modo res a quacunque sanctissima Ecclesia vel alio venerabili loco accipiat. Si vero tale quid commissum fuerit, haereticus, quod pro tali causa praestitit, amittet: res autem eiusmodi illi venerabili loco, a quo et datae sunt, vindicentur: administrator autem domus, qui res easdem haeretico dedit, ab omni administratione removeatur et in monasterium coniciatur ac per unum annum a sacra communione separetur, ut qui haereticis Christianos tradidit. Si orthodoxus in sanctissima Ecclesia, in qua est, possessionem habens eam alienaverit vel reliquerit vel per emphyteusin vel locationem vel quamcunque administrationem Iudaeo, vel Samaritae, vel Graeco, vel Montanistae, vel Ariano vel alii haeretico eam dederit, sanctissima illius vici Ecclesia dominium earum vindicet. Si quis haereticorum, quibus etiam Nestorianos et Acephalos et Eutychianistas adnumeramus, speluncam suae fidei aedificare, vel si Iudaei novam Synagogam extruere ausi fuerint, sanctissima locorum Ecclesia aedificia dominio suo vindicet. Si quis per emphyteusin vel locationem vel aliam quamcunque administrationem possessionem suam tali personae dederit, si quidem dominus possessionis noverit, se eam haeretico commisisse, omnes redditus illius temporis, quod contractu continetur, Ecclesia civitatis, sub qua possessio sita est, vindicet: si vero dominus possessionis ignoraverit, haeticum esse illum, cui ea commissa est, ipse quidem dominus ob ignorantiam indemnis servetur, haereticus autem utroque casu et possessionibus eiiciatur et patrimonium eius fisco addicatur.

XVII. Orphanotrophi vero et tutorum et curatorum locum obtineant: ita tamen, ut etiam sine satisfactione et agant et convenientur de rebus, quae ad orphanos iure domini et ad ipsa orphanotrophea pertinent. Res autem ad aliquem forte ex orphanis pertinentes praesentibus publicis tabulariis actisque confectis, in regia quidem urbe apud Magistrum census, in provinciis vero apud Praesides earum vel Defensores locorum, Orphanotrophi accipiant et custodiant, et, si necessarium putaverint, etiam alienent, earumque pretium orphanis servent et alias res pro illis emant: tutelaribus autem vel curatoribus rationibus non subiaceant. Sacro vero Orphanotropheo regiae huius urbis et Xenodocheo, quod a pia memoriae Samsone nomen habet, illisque oratoriis, quae sub eadem ad-

ρ) δὲ δεest apud Theod. ἡ) Theod. οἰοσδῆποτε. ρ) διαθηκῶν Theod. σ) τούτων Theod. τ) Hoc caput 14. Nov. 131. in editione Fabroti plane deest. Exhibetur a nobis e Cod. Coisl. υ) Etiam hoc caput 15. Nov. 131. Fabr. habet, sed brevius et aliis verbis exhibitum, quam in Cod. Coisl. e quo in textu repositum est. Usque ad ἀνηκόωντων habet Theod. et rursus finem inde a verbo φυλάττεσθαι usque ad Κωνσταντινουπόλεως. Dicit Theod. esse cap. 12. hui. tit. Etiam Syn. habet totum caput num. 12. praefixo. υ) δὲ δεest apud Theod. ϖ) καὶ δεest in Syn. χ) Syn. κουρατῶρων. γ) τῶν in Syn. deest. ζ) Syn. ταβουλαρίων. α) Hoc καὶ in Syn. deest. β) Syn. pro καὶ habet ἢ.

ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως καὶ τῶν ξενῶν τῶν καλον-
μένων τῆς οὐσίας μνήμης Σαμψῶν καὶ τοῖς ὑπὸ τὴν αὐ-
τὴν †) διοίκησιν καθεστῶσιν ἐκκλησίαις ἢ ξηνοδοχείοις
ἢ ἄλλοις σεβασμίαις οἴκοις πάντα τὰ προνόμια, ἅπερ ἔχει
ἡ ὑγιωτάτη μεγάλη ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως.

ministracione sunt, vel Xenodocheis vel aliis vene-
rabilibus domibus omnia privilegia, quae sanctissima
magna Ecclesia Constantinopolis habet, servari iu-
bemus.

Τ Ω Ν Β Α Σ Ι Λ Ι Κ Ω Ν
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ *).

BASILICORUM
LIBER VI.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ ἀρχόντων καὶ τάξεως ^{a)} ἀξιωματίων
καὶ προνομίων αὐτῶν.

α'. Οὐλ.π. ^{b)} Οὐ μόνος ὁ ὑπατικός, ἀλλὰ καὶ
ὁ ἐπαρχος ἐν ταῖς προεδρίαις προτιμᾶται τῆς ὑπατι-
κῆς ^{c)} γυναικός· μελίων γὰρ ἐστὶν ἀξία ἐν τῇ ἀνδρεία ^{d)}
φύσει. ὑπατικὴ δὲ λέγεται ἢ γυνὴ τοῦ ὑπατικοῦ ^{e)}, οὐ
μὴν καὶ μήτηρ αὐτοῦ.

β'. Μαρκελλ. ^{f)} Ἡ κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος ^{ff)} ἐν
ἐπαρχίᾳ ἄρχοντος ἀγωγή κωλύει μαρτυρεῖν, ἢ δικάζειν
τὸν διὰ τοιαύτην ^{g)} ἀσχύοτητα τῆς συγκλήτου ἀποκι-
νηθέντα καὶ μὴ ἀποκαταστάνα.

δικάζειν] Ὁ ἀποκινηθεὶς ^{h)} συγκλητικός καὶ μὴ ἀπο-
καταστάς οὐ δύναται δικάζειν.

γ'. Μοδεστ. ^{hh)} Τὸ τῆς συγκλήτου ἀποκινηθῆναι
καταστάσεως ἐναλλαγὴ οὐκ ἐστὶ· καὶ γὰρ ⁱ⁾ διάγειν ἐν
Ῥώμῃ δύναται.

δ'. Πομπ. ^{k)} Ὁ ἀνάξιος ἤττονος ἀξίας, καὶ τῆς
μελιονός ἐστὶν ἀνάξιος.

ε'. Υἱός ^{l)} συγκλητικῶν ἐστὶ καὶ ὁ φυσικός, εἴτε
πρὸ τῆς ἀξίας, εἴτε ὑστερον συνελήφθη· καὶ ὁ θετός,
ἐφ' ὅσον ἐστὶν ἢ θεσίς· ἀντεξούσιος γὰρ γενόμενος
ἀπόλλει ^{m)} τὸ τοῦ υἱοῦ ὄνομα.

ς'. Ἐάν ^{mm)} υἱὸν μεγάλου ἀξιωματικοῦ ἤττων ἀξιο-
ματικός υἰοθεύσῃται, φυλάττεται αὐτῷ ἢ τοῦ πατρὸς
ἀξία· διὰ γὰρ τῆς θεσεως οὔτε μειοῦται, οὔτε ἀπόλλυ-
ται ἀξίωμα.

ζ'. Καὶ ⁿ⁾ ὁ γενόμενος ἀντεξούσιος παρὰ τοῦ ἀξιο-
ματικοῦ καὶ ὁ τεχθεὶς μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἀξιωματι-

TITULUS I.

De magistratibus et officio dignitatum et
privilegiis eorum.

I. Ulp. Non solus Consularis, verum etiam Prae- ^{L. 1.}
fectus in sedendo praefertur feminae consulari: ma- ^{D. 1. 9.}
ior enim est dignitas in virili sexu, Consularis autem
dicitur Consularis uxor, non etiam mater eius.

II. Marcell. Actio contra magistratum in provin- ^{L. 2.}
cia delinquentem testimonio dicendo aut iudicando ^{D. eod.}
arceat eum, qui propter eiusmodi turpitudinem Senatu
motus et non restitutus est.

iudicando] Qui Senatu motus et non restitutus
est, iudicare non potest.

III. Modest. Senatu moveri non est capitis de- ^{L. 3.}
minutio: etenim Romae morari potest. ^{D. eod.}

IV. Pompon. Qui indignus est inferiore ordine, ^{L. 4.}
etiam superiore indignus est. ^{D. eod.}

V. Filius Senatoris est et qui naturalis est, sive ^{L. 5. 6.}
ante dignitatem, sive postea conceptus sit: et adopti- ^{pr. D. eod.}
vus, quamdiu adoptio durat: nam si emancipatus fue-
rit, nomen filii amittit.

VI. Si filium eius, qui magnae dignitatis est, vir ^{L. 6. §. 1.}
inferioris dignitatis adoptaverit, servatur ei patris ^{D. eod.}
dignitas: adoptione enim neque minuitur, neque amit-
titur dignitas.

VII. Et is, qui a Senatore emancipatus, et is, ^{L. 7. pr.}
qui post mortem eius natus est, Senatoris filius est: ^{§. 1. D. eod.}

†) Syn. αὐτοῦ. *) Hunc Basilicorum libr. longe integriorem et locupletiore, quam apud Fabr. extat, edidi e Cod. Coisl. 151. cuius exemplum accuratissime descriptum insigni liberalitate mihi communicavit Cl. Haenel, Antecessor Lipsiensis. Hoc exem- plo in hoc libro edendo solo usus sum. Scholia ad hunc librum Cod. Coisl. non habet. a) Sic Cod. Coisl. et Theod. τάξεων b) Οὐλ.π. Fabrot. deest in Cod. Coisl. c) Sic Cod. Coisl. Fabrot. add τάξεως. d) Fabrot. ἀνδρεία. Cod. Coisl. ἀνδρεία. e) Sic Cod. Coisl. Fabr. τοῦ ὑπάτου γυνή. f) Sic Fabr. deest Μαρκελλ. in Cod. Coisl. ff) Theod. δικάσαντος, qui totum habet caput. g) τοιαύτην deest apud Theod. h) Hoc scholium in Cod. Coisl. non extat, habet Fabr. hh) Sic Fabr. In Cod. Coisl. Μοδεστ. deest. i) Sic Cod. Coisl. Fabr. γὰρ non habet. k) Sic Fabr. Πομπ. deest in Cod. Coisl. l) Hoc cap. 5. tam in Cod. Coisl. quam apud Fabr. extat. Fabr. autem non habet in textu, sed in schol. b. T. I. p. 189. quod scholium propterea non recedendum curavi. m) ἀπόλλει Fabr. Cod. Coisl. ἀπολείπει. mm) Habet hoc caput Theod. hac dif- ferentia, quod καὶ habet ante ἢ τοῦ πατρὸς et in fine τὸ ἀξίωμα. n) Cap. 7. in Fabr. edit. plane deest, exhibetur e Cod. Coisl.

κοῦ ἐστὶν υἱός· οὐ μὲν ὁ συλληφθεὶς μετὰ τὸ ἀποκινήθῃαι τὸν ἴδιον πατέρα. εἰ δὲ πρὸ τῆς ἀποκινήσεως συνελήφθη, ἀξιοματικὸς ἐστὶν υἱός, κἂν μετὰ τὸ ἀποκινήθῃαι τὸν πατέρα τεχθῆ.

§. 2. Ὁ ἔχων πατέρα καὶ πάππον ἀξιοματικούς καὶ υἱὸς καὶ ἔγγονός ἐστὶν ἀξιοματικῶς· εἰ δὲ, πρὶν συλληφθῆναι, ἀποκινήθῃ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἔγγονος ἀξιοματικῶς ἐνόσκειται.

L. 8. ἡ. ⁿⁿ) Αἱ γαμεταὶ τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταται
D. 1. 9. εἶσιν· οὐ μὲν αἱ τῶν συγκλητικῶν θυγατέρες ^o). τῇ τοῦ πατρὸς ἀξία κέχρηται ἢ θυγάτηρ, ἕως οὗ γαμηθῆ ἰδιώτῃ ^p). λαμπροτάτη ἐστὶν ἡ γυνὴ τοῦ λαμπροτάτου καὶ τοῦ πλάτου, καὶ αἱ διαζευχθεῖσαι τούτων, εἰ μὴ γαμηθῶσιν ἑτέροις, ἤττονος οὖσιν ἀξίας.

λαμπροτάται] Βιβ. ^q) τοῦ κώδικος ββ. τι. α'. κεφ. α'. καὶ βιβ. τῶν διγ. θ'.

Θυγατέρες] Ὅτι τὰ ἀξιώματα ταῖς γυναῖκιν οἱ ἄνδρες, οὐχ οἱ πατέρες παρέχουσι· πλὴν εἴ τις ἐστὶ θυγάτηρ συγκλητικῶν καὶ γαμήσῃ ἀνδρὶ μὴ ἰδιώτῃ, μένει τὸ τοῦ πατρὸς ἀξίωμα κειμημένον· εἰ δὲ ἰδιώτῃ γαμηθῆ, καὶ αὕτη ἰδιωτικὴν ἐπιγράφεται τύχην.

L. 9. θ. ^{qa}) Συναπομένῃς θυγατρὸς ἀξιοματικῶ ἀπελευθέρω, κἂν ὁ πατὴρ αὐτῆς ἀποκινήθῃ τῆς συγκλήτου, ὁ γάμος οὐ βεβαιῶνται· ἢ γὰρ τοῦ πατρὸς συμφροῦ τὴν περιποιθῆσαι τοῖς παισὶν ἀξίαν οὐκ ἀφαιρεῖται.

L. 10. ι. ^r) Πάντες οἱ τοῦ συγκλητικῶ κατιόντες, συγκλητικῶ λέγονται παῖδες.

L. 11. ια. ^s) Οἱ ἀξιοματικοὶ καὶ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐνθα ἐτέχθησαν, ἔχουσι τὴν κατοίκησιν.

L. 12. ιβ. ^t) Τῇ τοῦ ὑπάτου γυναικὶ γαμουμένη ὑστερον ἤττονος ἀξιοματικῶ, δύνατον διὰ βασιλέως, τὸ ὑπατικὸν ἀξίωμα φραζῆναι. τοῦτο δὲ σπάνιον.

§. 1. Ἀπὸ ^u) πατρικῶν ἕως ἰλλουστρίων εἰσὶν οἱ συγκλητικοὶ καὶ ^v) οὗτοι μόνον ^w) βουλῆν ^x) ἐν τῇ συγκλήτῳ ^{xx}) δύνανται λέγειν.

Nov. 62. §. 1. ιγ. Ἐπὶ ^y) ἵπποδρομίᾳ συναγέσθω ἢ σύγκλητος.

L. 6. ιδ. Οἱ ἐπαρχοὶ προκαθεζέσθωσιν ὄλων, καὶ μετ' αὐτοῦσιν οἱ συγκλητικοί.

L. C. XII. 3. ιε. Οἱ ^z) ἐμπροσθοὶ ὑπάτοι τῶν ἄλλων ὑπάτων προτιμῶνται.

Nov. 62. ις. Οἱ ^a) ἀπ' ἀρχόντων οὐκ ἐκπίπτουσι τῆς ἀξίας, εἰ μὴ ἐάλησαν.

L. C. XII. 3. vel Nov. 62. ιζ. Δύνανται ^b) καὶ οἱ ἰλλουστριοὶ γενέσθαι πατριῶν Nov. 62. τριῶν.

L. 1. C. XII. 1. ιη. Ἡ διάταξις κελεύει τὴν οὖσαν ἐγγόνην ὑπατικῶν καὶ θυγατέρα πραιτωρίου καὶ γυναῖκα λαμπροτάτου φυλάττειν τὴν τοῦ γένους λαμπρότητα.

nec vero is, qui postquam pater eius Senatu motus est, conceptus est. Sin autem antequam motus Senatu pater est, conceptus est, Senatoris filius est, licet post patris exclusionem e Senatu natus sit.

Qui patrem et avum Senatores habet, et filius et nepos Senatoris est: sin autem ante quam conceptus sit, pater eius Senatu motus sit, nepos Senatoris est.

VIII. Uxores virorum clarissimorum clarissimae sunt: nec vero filiae Senatorum. Dignitate patris utitur filia, donec plebeio nupserit. Clarissima est uxor clarissimi viri et Consulis, et separatae ab iis, nisi nupserint aliis in inferiore dignitate constitutis.

clarissimae] Lib. Cod. 12. tit. 1. cap. 1. et libr. 9. Digest.

filiae] Quia dignitatem feminis mariti, non patres praebent. Ceterum si quae filia Senatoris et nupta viro non plebeio est, patris dignitatem retinet: sin autem plebeio nupserit, et haec plebeiam conditionem nanciscitur.

IX. Si filia Senatoris liberto iuncta sit, licet pater eius Senatu motus sit, tamen matrimonium non confirmatur: nam patris casus dignitatem liberis quacsitum non aufert.

X. Omnes Senatoris descendentes liberi Senatoris dicuntur.

XI. Senatores et in urbe et ibi, ubi nati sunt, domicilium habent.

XII. Uxori Consulis postea nuptae viro inferioris dignitatis per Principem dignitas Consularis servari potest. Hoc autem raro fit.

Senatores sunt, qui a Patriciis inde usque ad illustres sunt, et hi soli sententiam in Senatu dicere possunt.

XIII. In Circo Senatus congregetur.

XIV. Praefecti sedeant ante omnes, et post eos Senatores.

XV. Ordinarii Consules reliquis Consulibus praeferuntur.

XVI. Magistratus non amittunt dignitatem, nisi furati fuerint.

XVII. Possunt etiam illustres fieri Patricii.

XVIII. Constitutio iubet, neptem Consularis et filiam viri Praetorii et uxorem viri Clarissimi retinere generis claritatem.

ⁿⁿ) Fabr. cap. 8. longe aliud quid habet, cui locum iuris Iustiniani congruum nec ipse nec ego invenire potuimus. Sunt haec: Ἐκείνου αἱ τιμαὶ καὶ ἀξία, ὅν οἱ κάματοι καὶ ὁ χρόνος· ὁ δὲ ἐπιδοσει γενόμενος ἀνιμῶνται καὶ ζώης ἐκάλπει καὶ ἔξορίαν ὑφίσταται. Hoc in Codice Coislino non reperitur, neque scio unde haustum sit. Ceterum eadem, quae Cod. Coisl. habet cap. 8. exhibet Synopsis cap. 7. iisdem verbis, nisi quod incipit verbo ὅτι. ^o) Sic Cod. Coisl. Fabr. αἱ θυγ. τ. συγκλ. Haec, ut in Cod. Coisl. habet etiam Theod. Syn. add. καὶ ὅτι. ^p) Haec τῇ — ἰδιώτῃ habet Fabrot. num. 19. hui. tit. Syn. add. καὶ ὅτι. ^q) Utrumque Schol. in Cod. Coisl. non legitur, sed apud Fabrotum. ^{qq}) Habet hoc caput Theod. et Syn. iisdem verbis. Syn. pro συγκλήτου habet συγκλητικῶ. Leuncl. ad marg. συγκλήτου. ^r) Hoc cap. 10. deest apud Fabr. est e Cod. Coisl. Habet etiam Synopsis, sed cum priore capitulo coniunctum. ^s) Cap. 11. exhibetur e Cod. Coisl. deest apud Fabr. ^t) Cap. 12. e Cod. Coisl. deest apud Fabr. ^u) Habet hanc §. 1. cap. 12. Theod. et Syn. ^v) Theod. addit. γὰρ. ^w) Theod. μόνον. ^x) βουλῆν deest apud Theod. ^{xx}) Syn. συγκλήτου. Leuncl. ad marg. συγκλήτω. ^y) Desumptum cap. 13. est ex Nov. 62. quam in Basil. lib. VI. tit. I. existere iam suspicatus est *Bienerus* in opere praestantissimo: Geschichte der Novellen Iustinians, p. 585. qui et graecum huius Nov. 62. argumentum e Codice Florentino pag. 567. edidit; unde hoc Basilicorum caput desumptum est. Habet Synopsis et hoc et cap. 14. ^z) Etiam cap. 15. ex Nov. 62. desumptum est. Nam verba similia reperiantur in graeco huius Nov. argumento a *Bienero* edito. Potest tamen etiam esse ex L. 1. C. XII. 3. ^a) Cap. 16. ex Nov. 62., vel potius graeca eius epitome. ^b) Cap. 17. ex graeca Nov. 62. epitome, cui similis est L. 3. C. XII. 3.